

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 09.02.2005
KOM(2005) 37 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**EU:n kestävän kehityksen strategian uudelleentarkastelu
Vuoden 2005 tilannekatsaus ja suuntaviivat tulevalle**

{SEK(2005)225}

KOMISSIION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

EU:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN STRATEGIAN UUDELLEENTARKASTELU
VUODEN 2005 TILANNEKATSAUS JA SUUNTAVIIVAT TULEVALLE

SISÄLLYS

<i>Esipuhe</i>	3
<i><u>Osa I: Kestävä kehitys - mitä on vaakalaudalla?</u></i>	5
1. <i>Johdanto</i>	5
2. <i>Euroopan unionin lähestymistapa kestävään kehitykseen</i>	6
3. <i>Miksi uudelleentarkastelu?</i>	7
4. <i>Edistymisen arviointia</i>	8
<i><u>Osa II: Vastaaminen haasteisiin</u></i>	16
5. <i>Suuntaviivat tulevalle</i>	16
5.1. <i>EU:n kestävä kehityksen strategian perusperiaatteiden vahvistaminen</i>	16
5.2. <i>Politiikan teon uuden lähestymistavan vahvistaminen ja politiikan johdonmukaisuus</i>	16
5.3. <i>Puuttuminen keskeisiin kestävä kehityksen vastaisiin suuntauksiin edelleen painopisteenä; suuntausten välisten yhteyksien perusteellinen selvitys</i>	17
5.4. <i>Lopullisten tavoitteiden ja välitavoitteiden asettaminen</i>	18
5.5. <i>Tehokas seuranta</i>	18
5.6. <i>Vastuiden selkeyttäminen ja julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyön tehostaminen kaikilla tasoilla</i>	18
6. <i>Seuraavat vaiheet</i>	19

Esipuhe

Kestävä kehitys on Euroopan unionin perusluonteinen tavoite, mutta se on myös maailmanlaajuinen haaste, joka koskee kumppaneitamme eri puolilla maailmaa. Se nostaa esille kysymyksen siitä, kuinka sovittaa yhteen taloudellinen kehitys, sosiaalinen yhteenkuuluvuus, oikeudenmukaisuus pohjoisen ja etelän kesken ja ympäristönsuojelu. Sen merkitys tuodaan esille Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa ja uudelleen Euroopan perustuslaissa, jossa kehoitetaan unionia *”pyrkimään Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen”*.

Väestörakenteessa tapahtuvien nopeiden muutosten johdosta kohdistamme tulevana vuosikymmeninä maapallon luonnonvaroihin valtavia ja yhä kasvavia paineita, mikä vaikuttaa ilmastonmuutokseen, luonnonvaroihin, biologiseen monimuotoisuuteen sekä hyvinvoinnin jakautumiseen epäsuhteisesti pohjoisen ja etelän välillä. Jotta maapalloa ohjaava taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien kysymysten herkkä tasapaino voitaisiin säilyttää tuleville sukupolville, on toimittava nyt.

Euroopan tulevaisuutta voidaan tarkastella vain osana tätä maailmanlaajuisia asiayhteyttä. EU on jo ponnistellut huomattavan paljon kestävä kehityksen edistämiseksi sekä omalla alueellaan että kansainvälisesti. Omaksumalla muutosta edistävän suhtautumistavan EU voi muuttaa ympäristönsuojelua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevat tarpeet mahdollisuuksiksi innovointiin, kasvuun ja työpaikkoihin. Kestävä kehityksen strategian uudelleentarkastelulla palautamme mieliin sitouksemme määritellä selkeämmin tarvittavat taloudelliset ja yhteiskunnalliset rakennemuutokset ja laatia suunnitelma ohjaamaan muutosprosessia, jotta elämänlaatu paranisi kaikkien osalta.

Tähän haasteeseen vastaaminen edellyttää unionilta koordinoitua toimintaa ja vahvaa johtajuutta. Vain niiden avulla voidaan löytää ratkaisuja, joilla voidaan saada aikaan kestävä muutos Euroopan ja koko muun maailman kansoille.

Tämän vuoksi Euroopan unioni sitoutui uuden vuosituhanen alkaessa vaatimaan muutosohjelmaan varmistaa sen, että vihdoin alamme myöntää kestävämmien taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöä koskevien kehityssuuntausten olemassaolon. Vuonna 2000 vahvistettiin Lissabonin strategian yhteydessä taloudellisia ja sosiaalisia uudistuksia koskeva kunnianhimoinen ohjelma dynaamisen ja kilpailukykyisen osaamistalouden luomiseksi. Vuonna 2001 Göteborgissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto esitteli laajan kestävä kehityksen strategian, ja sen ulkoinen ulottuvuus määriteltiin Barcelonassa vuonna 2002, kesällä 2002 pidetyn YK:n kestävä kehityksen huippukokouksen alla. Kummassakin vaiheessa on tehty tärkeitä päätöksiä ja toteutettu merkittäviä toimia tehtyjen sitoumusten täyttämiseksi. Tästä kaikesta huolimatta ei edistymistä ole tapahtunut riittävästi, kestävämmät kehityssuuntaukset eivät ole alkaneet heikentyä ja kansainväliset haasteet ovat jatkuvasti mittavat.

Nyt kun uuden komission toimikausi on alkanut ja uusi Euroopan parlamentti on aloittanut työnsä, on oikea hetki arvioida edistymistä ja nopeuttaa muutosta.

Tähän työhön on jo ryhdytty. Ehdottamalla unionille strategisia tavoitteita seuraavaksi viisivuotiskaudeksi komissio on vahvistanut uudelleen sitoutumisensa kestäväan kehitykseen. Lissabonin strategian väliarvioinnin yhteydessä se on vastikään ehdottanut kasvu- ja työllisyysstrategiaksemme Lissabonin strategian uusittua toimintaohjelmaa, jonka yhteydessä voisimme käyttää talouden dynaamisuutta lisääviä voimia myös laajempien sosiaalisten ja ympäristöä koskevien tavoitteiden ajamiseen. Näin Lissabonin strategia on edelleen olennaisen tärkeässä asemassa pyrittäessä toteuttamaan perustamissopimuksessa vahvistettua kestäväan kehityksen yleistä tavoitetta eli parantamaan nykyisen sukupolven ja tulevien sukupolvien hyvinvointia ja elinoloja kestäväällä tavalla. Komissio vahvisti väliarvioinnissaan, että *”sekä Lissabonin strategia että kestäväan kehityksen strategia edistävät tämän tavoitteen saavuttamista. Toisiaan vahvistavina ne kohdennetaan toisiaan täydentäviin toimiin, ne käyttävät eri välineitä ja tuottavat tuloksia eri aikajaksoilla.”*

Tarkistetun Lissabonin strategian lisäksi komissio esitteli tänään myös ajan tasalle saatetun EU:n sosiaalisen toimintaohjelman. Siinä vahvistetaan poliittiset toimintaperiaatteet, joiden tavoitteena on parantaa yhteenkuuluvuutta Euroopassa ja kehittää edelleen sosiaalista malliamme kestäväan kehityksen vastaisten suuntausten kääntämiseksi. Tällä tavoin myös sosiaalinen toimintaohjelmamme edistää kestäväan kehitystä.

Tämä tiedonanto on ensimmäinen vaihe kestäväan kehityksen tarkistuksessa, joka komission on tarkoitus toteuttaa vuoden 2005 aikana. Asiakirjassa esitetään ensimmäinen arviointi vuoden 2001 jälkeen tapahtuneesta edistymisestä ja hahmotellaan suuntaviivat tulevaa varten. Ne voivat ohjata kestäväan kehityksen strategian uudelleentarkastelua, jonka tulokset on tarkoitus esitellä Euroopan parlamentille ja neuvostolle myöhemmin tänä vuonna annettavassa erillisessä tiedonannossa. Tämän tiedonannon pohjana on kuluneen vuoden aikana käyty keskustelu, johon sisältyvät myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitean viime huhtikuussa antama lausunto ja komission viime lokakuussa käynnistämän julkisen kuulemismenettelyn tulokset ¹.

Euroopan unionilla on tulevaisuudestaan laaja ja kauaskantoinen visio. Uskomme dynaamisen eurooppalaisen mallimme kestävyys- ja mallin perusarvoihin. Pidämme huolen siitä, että niin nykyisen sukupolven kuin tulevienkin sukupolvien tarpeet voidaan tyydyttää. Tämä on perustavoite unionin kaikissa politiikoissa. Kestävä kehitys edellyttää välittömiä toimia. Euroopan unionilla on kykyä, luovuutta ja valtuudet viedä läpi tarvittavat muutokset. Eurooppalaiset ja muun maailman kansalaiset voivat luottaa siihen, että unioni haluaa turvata kestäväan tulevaisuuden kaikille.

¹ Tarkemmat yhteenvedot esitetään komission valmisteluasiakirjan osissa 1 ja 2, SEK(2005) 225. Kuulemismenettelyn tuloksia käsittelevään komission kertomukseen voi lähiaikoina tutustua osoitteessa: http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm

Osa I: Kestävä kehitys - mitä on vaakalaudalla?

1. JOHDANTO

Kestävä kehitys - oman sukupolvemme tarpeiden tyydyttäminen vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa - on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen² ja Euroopan perustuslain mukainen perustavoite. Kyseessä on unionin kaikkien politiikkojen, toimien ja strategioiden taustalla vaikuttava kokonaisvaltainen periaate, ja se edellyttää talous-, ympäristö- ja sosiaalipolitiikan laatimista ja täytäntöönpanoa sillä tavoin, että politiikat tukevat toisiaan.

Yhä globalisoituneemmassa maailmassa tarvitaan selkeää poliittista johtajuutta edistämään **dynaamista eurooppalaista mallia** sekä meidän päiviämme että tulevaisuutta varten. Komissio on vakaasti sitoutunut kestäväan kehitykseen ja haluaa luoda rakentavan ohjelman muutoksen aikaansaamiseksi. Tulevaisuutemme Euroopassa ja koko maailmassa edellyttää pitkän tähtäimen visiota ja toimia monilla eri politiikan aloilla. Komissio on vakuuttunut siitä, että vain lisäämällä vaurautta, solidaarisuutta ja turvallisuutta voimme parantaa sekä oman sukupolvemme että tulevien sukupolvien elämänlaatua. Tarvitsemme lisää työpaikkoja ja enemmän kasvua sekä puhtaamman ja terveellisemmän ympäristön. Tarvitsemme yhteiskunnan, jossa yhteenkuuluvuus on nykyistä suurempi ja jossa vauraus ja mahdollisuudet ovat yhtäläiset koko Euroopan unionissa ja sen ulkopuolellakin. Tarvitsemme lisää innovointia, tutkimusta ja koulutusta. Meidän on kannettava vastuumme ja täytettävä sitoumuksemme globaalilla tasolla. Tulevan vaurautemme ja elämänlaatumme ratkaisee se, pystymmekö muuttamaan tuotanto- ja kulutustapojamme ja katkaisemaan taloudellisen kasvun ja ympäristön heikkenemisen välisen yhteyden ja haluammeko tämän tehdä.

Näihin kysymyksiin liittyviä toimia ei voida odottaa yksin unionilta. Kestävä kehitys on maailmanlaajuinen haaste. Sen vuoksi Euroopalta edellytetään kahdenlaista johtamista, sisäistä ja ulkoista. Tämä edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja ilmentää sitä, että globalisaation edetessä ja asioiden keskinäisen riippuvuuden kasvaessa EU voi päästä parhaaseen tulokseen tärkeimmillä sisäisillä toiminta-aloillaan vain, jos se samaan aikaan onnistuu myös kansainvälisellä tasolla. On myös ratkaisevan tärkeää, että EU kykenee ottamaan globaalit sitoumuksensa huomioon kaikissa politiikoissaan, mikäli se haluaa muuttaa sanat teoiksi ja säilyttää näin uskottavuutensa johtavana toimijana maailmassa kestäväan kehityksen alalla.

Vaikka nykyisen komission toimikausi päättyykin vuoden 2009 lopussa, komissiolla on selkeä velvoite katsoa politiikan laadinnassaan tämän ajankohdan jälkeiseen aikaan. Jos tavoitteet halutaan saavuttaa, ei voida enää odottaa huomiseen. On toimittava nyt. Pitkän tähtäimen vision toteuttaminen edellyttää kehitystä pitkällä aikavälillä ohjaavia konkreettisia tavoitteita sekä mekanismeja, joiden avulla tavoitteet voidaan saavuttaa. Uusi komissio on jo vahvistanut vaurautta, solidaarisuutta ja

² Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artikla.

turvallisuutta koskevien keskeisten strategisten tavoitteidensa merkityksellisyyden kestäväälle kehitykselle³.

Ensimmäisen kerran EU ilmaisi sitoutumisensa kestäväan kehitykseen kesäkuussa 2001. Tuolloin **Göteborgissa** kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi EU:n kestävan kehityksen strategian komission tiedonannon pohjalta. Vuonna 2002 komissio antoi toisen, kestävan kehityksen ulkoista ulottuvuutta käsittelevän tiedonannon⁴, jonka Eurooppa-neuvosto hyväksyi **Barcelonassa**. Yhdessä nämä tekstit muodostavat perustan kattavalle EU:n kestävan kehityksen strategialle. Komissio on sitoutunut tarkastelemaan strategiaa uudelleen jokaisen uuden komission toimikauden alussa. Tämä on tarkoitus tehdä vuoden 2005 aikana viimeksi kuluneiden neljän vuoden aikana kertyneiden kokemusten pohjalta.

Tarkistetussa kestävan kehityksen strategiassa on sovellettava nykyistä laaja-alaisempaa tarkastelutapaa ja kohdistaa huomiota erityisesti taloudellisiin rakennemuutoksiin, joita siirtyminen kestävämpiin tuotanto- ja kulutustapoihin edellyttää, ja kestävan kehityksen vastaisiin suuntauksiin. Poliitiikan teon uutta lähestymistapaa vahvistamalla tarkistettu strategia korostaa edelleen kolmitahoista luonnetta ja varmistaa ulkoisten näkökohtien niveltämisen kestäväan kehitykseen ja samalla niiden painoarvon vahvistamisen. Siinä toistetaan myös vuosien 2007–2013 rahoitusnäkyviä koskevassa ehdotuksessa tehty sitoumus, jonka mukaan kestävä kehitys on yksi EU:n politiikkoja ohjaava periaate.

2. EUROOPAN UNIONIN LÄHESTYMISTAPA KESTÄVÄAN KEHITYKSEEN

Kestävan kehityksen strategia rakentuu seuraavasti:

Ensimmäiseksi esitetään **laaja näkemys siitä, mitä kestävä kehitys on**. Strategian perussanoman mukaan on välttämätöntä, että kestävan kehityksen taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöä koskeva ulottuvuus etenevät rinnakkain ja toisiaan täydentäen: *”Kestävä kehitys tarjoaa Euroopan unionille positiivisen pitkän aikavälin vision yhteiskunnasta, joka on entistä vauraampi ja oikeudenmukaisempi ja jossa voidaan nauttia puhtaammasta, turvallisemmasta ja terveemmästä ympäristöstä – toisin sanoen yhteiskunnasta, jossa sekä oma sukupolvemme että lapsemme ja lapsenlapsemme voivat nauttia korkeasta elämänlaadusta.”*⁵. Näiden kestävan kehityksen kolmen ulottuvuuden merkityksen ja niiden keskinäisten suhteiden ymmärtäminen on ratkaisevan tärkeää.

Toisessa osassa, jota on sanottu strategian kunnianhimoisimmaksi, tavoitteena on **parantaa politiikan laadintaa**, ja lisätä tähän aiheeseen liittyvän politiikan johdonmukaisuutta ja saada ihmiset tietoisiksi mahdollisista kompromisseista ristiriitaisten tavoitteiden välillä, jotta poliittiset päätökset voitaisiin tehdä riittävällä perehtyneisyydellä. Tämä tarkoittaa, että päätösten kaikki vaikutukset, myös toimimatta jättämisestä aiheutuvat, analysoidaan huolellisesti mieluiten

³ KOM(2005) 12, 26.1.2005: *Strategic objectives 2005–2009 - Europe 2010: A partnership for European Renewal: Prosperity, Solidarity and Security* (suomenkielistä toisintoa ei saatavilla).

⁴ KOM(2002) 82, 13.2.2002: *Kestäväan kehitykseen tähtäävä maailmanlaajuinen yhteistyö*.

⁵ KOM(2001) 264. *Kestävä kehitys Euroopassa paremman maailman vuoksi: Kestäväa kehitystä koskeva Euroopan unionin strategia*, s. 2.

ennakkoarvioinnilla, ja markkinoille annetaan oikeat signaalit asettamalla hintataso kohdalleen. Lisäksi EU:n päätöksentekijöiden on otettava huomioon maailmanlaajuinen asiayhteys ja pyrittävä aktiivisesti johdonmukaisuuteen sisä- ja ulkopoliittikan kesken. Panostus kestäväen kehityksen edellyttämiä muutoksia tukevaan tutkimukseen ja teknologiaan on myös tärkeää. Poliittikkaan sovellettavassa uudessa lähestymistavassa korostuu tehokkaamman viestinnän ja kansalaisten ja yritysten aktiivisuuden merkitys.

Kolmanneksi strategiassa paneudutaan tiettyihin **kehityssuuntauksiin, jotka selvästikään eivät ole kestäviä**. Ne liittyvät ilmastomuutokseen ja energian käyttöön, kansanterveyden uhkiin, köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen, väestön ikääntymiseen, luonnonvarojen hallintaan sekä maan käyttöön ja liikenteeseen.

Strategian globaali ulottuvuus ulotetaan koskemaan joitakin kansainvälisiä tavoitteita ja siinä keskitytään ensisijaisiin tavoitteisiin, jotka EU määritteli kestäväen kehityksen huippukokouksen yhteydessä. Niitä ovat globalisaation hallinta, kestäväen kehityksen mukainen kauppa, köyhyyden vastustaminen, sosiaalinen kehitys, luonnon- ja ympäristövarojen kestävä hoito, Euroopan unionin politiikkojen johdonmukaisuuden parantaminen, parempi hallintotapa kaikilla tasoilla ja kestäväen kehityksen rahoittaminen.

3. MIKSI UUELLEENTARKASTELU?

Komissio on jo sitoutunut tarkastelemaan strategiaa uudelleen aina uuden komission toimikauden alkaessa. Eurooppa-neuvosto on ilmaissut tälle hyväksyvän suhtautumisensa, viimeksi kesä- ja marraskuussa 2004. Lisäksi tietyt seikat korostavat tarkastelun tarpeellisuutta tässä vaiheessa:

- kestäättömien kehityssuuntausten voimistuminen, kuten luonnonvaroihin, biologiseen monimuotoisuuteen ja ilmastoon kohdistuva kasvava paine sekä jatkuva eriarvoisuus ja köyhyys ja yhä suuremmat väestön ikääntymisestä johtuvat sosiaaliset haasteet;
- Euroopan heikko taloudellinen tulos yhdessä jatkuvasti etenevästä globalisaatiosta ja vasta teollistuneiden maiden (mm. Kiinan, Intian ja Brasilian) mukaantulosta aiheutuvien kilpailupaineiden kanssa on merkki taloudellisen kilpailun kiristymisestä ja mahdollisista kansallisissa tuotantorakenteissa ilmenevistä muutoksista, jotka vaikuttavat kestäväen kehitykseen maailmanlaajuisesti;
- kaikkien sellaisten uusien kansainvälisten sitoumusten ja neuvottelujen, jotka periaatteessa voivat edistää kestäväen kehitystä, täytäntöönpanoa koskevien toimien lisääminen (esim. WTO:n Dohan kehitysohjelma, Johannesburgin kestäväen kehityksen huippukokouksessa sovittu täytäntöönpanosuunnitelma, Monterreyssä kehitysrahoituksen osalta tehdyt sitoumukset ja kehityksen vuosituhattavoitteet);
- uudet turvallisuusuhat, kuten terrorismi (terrori-iskut 11. syyskuuta 2001 ja 11. maaliskuuta 2004), luonnonkatastrofit (tulvat) ja terveyteen kohdistuvat uhat (esim. SARS) ovat syventäneet tietoisuutta haavoittuvaisuudestamme. Lisäksi

tarve järjestäytyneen rikollisuuden, korruption ja rasismin vastaisiin toimiin tiedostetaan yhä selvemmin;

- strategian uudelleentarkastelussa olisi myös otettava huomioon Euroopan unionin laajentuminen 25 jäsenvaltiota kattavaksi, kansalliset kestävän kehityksen strategiat, jollainen on laadittu useimmissa jäsenvaltioissa, sekä paikallis- ja alueviranomaisten osallistumisen lisääminen.

4. EDISTYMISEN ARVIOINTIA

Vaikka strategian täytäntöönpanossa on edistytty jonkin verran eikä tuloksia toisaalta voida odottaakaan välittömästi, on selvää, että tehtävää on vielä paljon. On vain vähän merkkejä siitä, että useimmat kestäväään kehitykseen vaikuttavat uhat olisivat heikentyneet. Ne edellyttävät pikaista ja keskeytymätöntä toimintaa. Edistymistä selostetaan yksityiskohtaisemmin komission valmisteluasiakirjassa⁶, mutta tässä yhteydessä voidaan ottaa esille joitakin tärkeitä näkökohtia.

- **Politiikan tekotapaa muutetaan.** Vuodesta 2001 lähtien politiikkaa on laadittu uudella tavalla pyrkien lisäämään johdonmukaisuutta eri politiikkojen välillä ja luomaan hyvät edellytykset kestävä kehityksen tukemiselle.

Johdonmukaisempi politiikka

Yhtenä keskeisenä tavoitteena on tiettyjen perussopimuksiin sisältyvien horisontaalisten periaatteiden sisällyttäminen EU:n kaikkiin politiikkoihin. Yksi esimerkki tällaisesta EU:n toiminnasta on nk. Cardiffin prosessi, jossa edistetään ympäristönäkökohtien niveltämistä eri alojen politiikkaan. Ensimmäinen Cardiffin prosessin arviointi vuonna 2004 osoitti kuitenkin, että edistyminen on toistaiseksi ollut vähäistä.

Yhtenä politiikan johdonmukaisuutta parantavana keinona komissiossa otettiin vuonna 2003 käyttöön uusi vaikutustenarvioinnin menetelmä. Tarkoituksena on arvioida kokonaisvaltaisesti tärkeiden politiikkaa koskevien ehdotusten taloudellisia, ympäristöä koskevia ja sosiaalisia vaikutuksia ja tuoda keskenään kilpailevien tavoitteiden välillä vallitsevat kompromissiratkaisut selvemmin esille. Tähän mennessä komissio on tehnyt eri politiikan aloilla yli 50 vaikutustenarviointia, joiden aiheet ulottuvat jälleenvakuutusdirektiivistä sokerin yhteistä markkinajärjestelyä koskevan politiikan suuntaviivoihin ja Natura 2000 -ohjelman rahoitukseen. Ulkoisten toimien osalta vaikutustenarvioinnit on aloitettu kaikkien tärkeimpien kauppaneuvottelujen yhteydessä.

Avoimen koordinointimenetelmän kehittäminen

Avoin koordinointimenetelmä voi olla tehokas keino edistää hyviä käytäntöjä, lisätä sidosryhmien osallistumista ja painostaa jäsenvaltioita omaksumaan strategisempi ja kokonaisvaltaisempi lähestymistapa ja toteuttamaan tuloksellisempaa politiikkaa. Sosiaalisen osallisuuden ja eläkkeiden osalta komissio ja jäsenvaltiot ovat esimerkiksi sopineet yhteisistä tavoitteista ja indikaattoreista. Useimmat jäsenvaltiot

⁶ SEK(2005) 225.

ovat asettaneet köyhyyden vähentämistä ja sosiaalista syrjäytymistä koskevia määrällisiä tavoitteita.

Oikeat hinnat ja kannustimet

Kaikki toimet, joilla pyritään varmistamaan, että markkinahinnat kuvastavat taloudellisesta toiminnasta yhteiskunnalle aiheutuvia todellisia kustannuksia, edistävät muutoksia tuotanto- ja kulutustavoissa. Tässä yhteydessä perinteisiä sääntelytoimia voidaan täydentää tehokkaasti markkinaehtoisilla välineillä, esimerkiksi ympäristöön liittyvillä veroilla, päästökauppaohjelmilla ja tuilla. Näissä asioissa on viime vuosina EU:n tasolla edistytty, mutta päätöksenteko on edelleen joskus vaikeaa, etenkin verotukseen liittyvissä kysymyksissä, joissa päätökset edellyttävät neuvoston yksimielistä kantaa. Esimerkkejä markkinaehtoisten välineiden soveltamisesta EU:ssa ovat vuoden 2003 energiaverodirektiivi, jolla yhteisön vähimmäisverokantajärjestelmä ulotetaan koskemaan kivennäisöljyjen lisäksi myös muita energiatuotteita, sekä koko EU:n kattava kasvihuonekaasujen päästökaupparjestelmä, jonka avulla vuodesta 2005 alkaen pyritään saavuttamaan Kiotossa asetetut päästöjen vähentämistavoitteet.

Panostus tieteelliseen tutkimukseen ja teknologiaan

Tiedon lisääminen ja teknologinen edistys ovat ratkaisevan tärkeitä, kun pyritään saavuttamaan tasapaino taloudellisen kasvun ja sosiaalisen ja ympäristöä koskevan kestävä kehityksen välillä. Yhtäältä laatua ja suorituskykyä parantavien ja toisaalta energiankäytön ja jätteiden käsittelyn optimointia ja turvallisuutta parantavien innovaatioiden avulla voidaan luoda monenlaista synergiaa. Energian hyötysuhteen puolesta paremmat koneet kuluttavat esimerkiksi vähemmän luonnonvaroja ja tuottavat vähemmän päästöjä. Investoiminen uuteen teknologiaan luo myös työpaikkoja ja lisää kasvua. EU:n toimintaan tällä alalla kuuluvat kestävä kehitys koskevat tutkimuksen ja teknologian kehittämisen kuudennen puiteohjelman toimet. Ympäristöteknologian toimintasuunnitelma tukee teknologiayhteisöjä vety- ja polttokennoteknologian, aurinkosähkön, kestävä kemian, vesihuollon ja puhtaanapidon aloilla. EU kannustaa myös sellaisten teknologioiden käyttöön, joilla on vaikutusta sosiaalisiin järjestelmiimme, esimerkiksi terveydenhuollon järjestelmiin ⁷.

Tiedottaminen sekä kansalaisten ja yritysten aktivoiminen

Kansalaisyhteiskunnalla ja yksityisellä sektorilla on kestävä kehityksen kannalta tärkeä asema. EU:n tasolla on tehty useita aloitteita, joilla pyritään lisäämään näiden ryhmien aktiivista panosta, parantamaan kuulemismenettelyjä ja lisäämään sidosryhmien osallistumista työhön. Komissio on muun muassa hyväksynyt osapuolten kuulemisissa sovellettavat vähimmäisvaatimukset, parantanut tiedottamista ympäristöalan päätöksenteosta ja saanut entistä useammat tahot mukaan päätöksentekoon. Se on myös tehnyt useita aloitteita yritysten sosiaalisen vastuun lisäämiseksi.

- Kestävän kehityksen vastaiset suuntaukset

⁷ Katso esim. hiljattain hyväksytty *eHealth - parempaa terveydenhuoltoa Euroopan kansalaisille: Eurooppalaista sähköisen terveydenhuollon aluetta koskeva toimintasuunnitelma*, KOM (2004) 356.

Viimeksi kuluneiden sadan vuoden aikana lämpötila on noussut Euroopassa nopeammin kuin maailmassa keskimäärin (0,95°C/0,7°C), jäätiköt vetäytyvät merkittävästi ja äärimmäiset sääilmiöt, kuten kuivuudet, lämpöaallot ja tulvat, ovat lisääntyneet⁸. Maapallon lämpötilan pitäminen alhaisempana kuin lämpötila, jolla nykyistä vaarallisempi ilmastomuutos olisi todennäköinen, edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen suuria vähennyksiä maailmanlaajuisesti. Joidenkin arvioiden mukaan vuonna 2002 äärimmäiset ilmiöt aiheuttivat 25 miljardin euron tappiot⁹. Luotettava energiansaanti kohtuuhintaan on pikemminkin poikkeus kuin sääntö kehitysmaissa, joissa yli kaksi miljardia ihmistä käyttää biomassaa (puuta, jätteitä jne.) ensisijaisena energianlähteenään ja 1,6 miljardia ihmistä on vailla sähköä.

Euroopan ilmastomuutosohjelma (ECCP) on ollut keskeinen väline ilmastomuutoksen torjumiseksi toteutetussa toiminnassa Euroopassa. Siihen kuuluvat energia-alan keskeiset aloitteet sekä hiljattain käyttöön otettu koko EU:n kattava kasvihuonekaasujen päästökauppajärjestelmä, jonka toiminta alkoi 1. tammikuuta 2005. Lisäksi EU tukee joitakin ilmastomuutoksen hallitsemiseksi toteutettavia toimia aluekehitysrahastojensa kautta. Vaikka tuoreimmat käytettävissä olevat tiedot osoittavatkin, että kasvihuonekaasujen päästöt olivat vähentyneet 15 jäsenmaan Euroopan unionissa vuoteen 2002 mennessä 2,9 prosenttia vuoden 1990 tasosta, on vielä paljon matkaa Kioton pöytäkirjassa esitettyyn tavoitteeseen, jonka mukaan päästöjä olisi vähennettävä vuosien 2008–2012 aikana 8 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Kansainvälisellä tasolla EU on edennyt pisimmälle Kioton sopimuksen ratifiointissa ja Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa vuonna 2002 annettujen sitoumusten täyttämisessä. Tältä osin EU on pyrkinyt Johannesburgin uusiutuvan energian koalition kautta lisäämään uusiutuvien energiamuotojen käyttöä maailmanlaajuisesti. EU:n energia-aloite kytkeytyy kestävän kehityksen huippukokoukseen, ja sillä pyritään parantamaan mahdollisuuksia riittävien, kestävien ja kohtuuhintaisten energiapalvelujen saantiin maaseudulla ja kaupunkialueilla.

Uudella energiatehokkuusaloitteella EU uudistaa sitoumuksensa todelliseen edistymiseen tällä alalla.

Kansanterveys

EU:ssa kansanterveyteen kohdistuvat uhat ovat kasvaneet edelleen vuodesta 2001. Elintapoihin liittyvät krooniset sairaudet yleistyvät nopeasti koko maailmassa, erityisesti lihavuuden osalta kehitys on hälyttävää (useimmissa EU-maissa se yleistyi viimeisten 10 vuoden aikana 10–40 prosenttia). HI-virus-/aids-tartunnan saaneita on nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin (39,4 miljoonaa), ja Euroopassa on viime aikoina raportoitu yli kaksinkertainen määrä HI-virustartuntoja vuoteen 1996 verrattuna. Kontaktien ja liikkuvuuden lisääntyminen kaikkialla maailmassa on lisännyt tartuntatautien, kuten lintuinfluenssan ja SARSin, aiheuttamien terveysuhkien vaikutuksia. Uusi ilmiö on myös bioterrorismi. Kehitysmaissa viimeaikainen

⁸ EEA report *Impacts of Europe's changing climate*, elokuu 2004 (suomenkielistä toisintoa ei saatavilla).

⁹ Munich Re, Geo risk research department, tammikuu 2004.

edistyminen terveyden ja kehityksen aloilla on pysähtynyt ja merkittävien tartuntatautien leviäminen on vakava uhka maiden tulevaisuudelle. Maailman terveysjärjestön (WHO) arvion mukaan epäterveellinen ympäristö on syynä yli viiden miljoonan lapsen kuolemaan vuosittain maailmassa.

Esimerkkejä vuoden 2001 jälkeen toteutetuista toimenpiteistä ovat antibioottiresistenssiä koskevan genomitutkimuksen rahoittaminen, tartuntatauteja koskevien EU:n yhteisten valvonta- ja ennakkovalvontajärjestelmien perustaminen, kemikaalialan uutta puitelainsäädäntöä koskevan ehdotuksen hyväksyminen, eurooppalainen ympäristöä ja terveyttä koskeva toimintasuunnitelma 2004–2010 sekä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen ja tautien ehkäisyn ja valvonnan eurooppalaisen keskuksen (*European Centre for Disease Prevention and Control* (ECDC)) perustaminen.

Kansainvälisellä tasolla EU on lisännyt huomattavasti HI-viruksen/aidsin, tuberkuloosin ja malarian kaltaisten tautien hallitsemiseksi toteutettavien toimien rahoitusta. Lisäksi on tuettu välttämättömien farmaseuttisten tuotteiden hintojen alentamista kehitysmaissa.

Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen

Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat kasvava ongelma. EU:n alueella köyhyysriski koskee noin 15:tä prosenttia väestöstä. Tilanne on erityisen huolestuttava muutamissa uusissa jäsenvaltioissa. Muita huolta herättäviä kehityssuuntauksia ovat köyhyyden ja syrjäytyneisyyden siirtyminen sukupolvelta toiselle ja tiettyjen väestöryhmien (esim. työttömät, yksinhuoltajat, vammaiset, etniset vähemmistöt) suhteettoman vaikea tilanne. Maailmanlaajuisesti 2,8 miljardia maailman kuudesta miljardista ihmisestä elää alle kahdella eurolla päivässä.

EU:n jäsenvaltiot ovat sopineet koordinoivansa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen tähtäävää politiikkaansa asettamalla yhteisiä tavoitteita, laatimalla kansallisia toimintaohjelmia ja arvioimalla niiden etenemistä yhteisten indikaattorien avulla. Euroopan komissio tukee tätä koordinoitua. Myös EU:n aluepolitiikan yhteydessä annettava rahoitus edistää tätä päämäärää esimerkiksi koulutusta ja paikallistason työllisyyttä tukemalla.

Ongelman käsittelemiseksi maailmanlaajuisesti EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan pääasialliseksi tavoitteeksi on vahvistettu köyhyyden huomattava vähentäminen ja lopulta sen hävittäminen kokonaan. Erilaisia toimia on toteutettu Dohan, Monterreyn ja Johannesburgin huippukokouksissa perustetun köyhyyden hävittämiseen ja kestävään kehitykseen tähtäävän uuden maailmanlaajuisen kumppanuuden yhteydessä.

Väestön ikääntyminen

Väestönkasvun ennakoitua olevan EU:n alueella pysähtymässä ja tulevaisuudessa yhä vähälukuisempi ja ikääntyvä työikäinen väestö joutuu huolehtimaan yhä suuremmasta vanhusväestöstä. Vanhushuoltosuhteen ennustetaan kasvavan vuoden 2004 tasosta eli 24 prosentista 47 prosenttiin vuonna 2050.

Vaikka yhä korkeampi eliniänodote onkin huomattava saavutus, Euroopan väestön ikääntyminen synnyttää kestävään kehitykseen vaikuttavia ongelmia, jotka on ratkaistava. Muuttoliike tai syntyvyyden nopea kasvu eivät voi estää sitä, että ikääntyneiden osuus koko väestöstä kasvaa jyrkästi kahden seuraavan vuosikymmenen aikana.

Komissio työskentelee yhdessä jäsenvaltioiden kanssa nykyaikaistaakseen sosiaalisen suojelun järjestelmiä tavoitteena niiden rahoituksen kestävyys ja riittävyys sosiaaliselta kannalta. Toimenpiteet koskevat myös vanhempien työntekijöiden työssäoloajan pidentämistä. Eurooppa-neuvoston Barcelonassa vahvistaman tavoitteen mukaan vuonna 2010 työelämässä olisi edelleen 50 prosenttia 55–64 vuotiaista ja työmarkkinoilta poistumisikää nostettaisiin vuoteen 2010 mennessä viidellä vuodella. Terveystieteiden järjestelmien rahoituspuolen lisäksi järjestelmiä on kehitettävä, jotta ne suoriutuisivat ikääntyneiden henkilöiden määrän kasvun myötä lisääntyvästä kysynnästä. Erityisesti mahdollisuuksia terveydenhoitoon olisi parannettava. EU tukee alan organisoitua yhteistyötä ja hyvien käytäntöjen vaihtoa.

Luonnonvarojen hallinta

Koko maailmaa ajatellen nopea väestönkasvu merkitsee sitä, että vuoteen 2010 mennessä maapallolla on nykyiseen verrattuna 400 miljoonaa ihmistä enemmän, ja nämä elävät lähinnä kaupunkialueilla. Maailmassa, jossa keskinäinen riippuvuus on yhä suurempi, emme voi jatkuvasti tuottaa ja kuluttaa nykyisellä tavalla. Biologinen monimuotoisuus on uhattuna. Maailmassa 15 500 kasvi- ja eläinlajia on suuressa vaarassa kuolla sukupuuttoon. Viime vuosikymmenten kuluessa on hävinnyt käytännöllisesti katsoen kaikenlaisia ekosysteemejä ja lajeja (eläimiä, kasveja, metsiä, makean veden vesistöjä, tuottavaa maata jne.). Makeat vedet ovat yksi paineen alla oleva arvokas luonnonvara. Kaiken kaikkiaan maailmanlaajuinen vesipula vaarantaa henkiä, kestäväan kehityksen ja viime kädessä rauhan ja turvallisuuden.

Poliittisiin toimiin, joilla pyritään saavuttamaan EU:n tavoite pysäyttää biologisen monimuotoisuuden heikkeneminen vuoteen 2010 mennessä, kuuluu yhteisen maatalouspolitiikan ja yhteisen kalastuspolitiikan uudistus sekä Natura 2000 -verkoston luominen. Parhaillaan ollaan laatimassa tiedonantoa, joka käsittelee biologisen monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä vuoteen 2010 mennessä. Luonnonvarojen käytön tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä ovat muun muassa sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskeva EU:n direktiivi ja yhdenmukaisia tuotepolitiikkaa käsittelevät komission tiedonannot. Kaudella 2000–2006 Euroopan unioni käyttää myös runsaasti rakenne- ja koheesiorahastoista saatavia varoja ympäristöinfrastruktuureja ja teollisuus-, kaupunki- ja luontokohteiden kunnostamista ja ylläpitoa tukevien investointien yhteisrahoitukseen.

Kansainvälisiin hankkeisiin kuuluu muun muassa EU:n vesialoite (*Water for Life*) kestäväan kehityksen huippukokouksen jatkotoimena. EU on lisäksi ottamassa johtavaa roolia biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvässä toiminnassa sekä työssä, jossa laaditaan kymmenvuotinen toimintakehys kestäväan kulutukseen ja tuotantoon liittyville ohjelmille.

Maankäyttö ja liikenne

Huolimatta pyrkimyksestä katkaista liikenteen määrän ja BKT:n kasvun välinen kytkös, BKT:n kasvaessa liikenne kasvaa edelleen vielä nopeammin. Tästä kohdistuu vaikutuksia moniin seikkoihin, jotka vaihtelevat liikenneuhkista ja ilman epäpuhtauksien aiheuttamista terveysongelmista lisääntyneisiin CO₂-päästöihin, jotka puolestaan vaikuttavat EU:n ilmastomuutostavoitteisiin.

EU on pannut alulle joukon poliittisia aloitteita, joilla pyritään rajoittamaan tämän liikenteen kasvusuuntauksen kielteisiä vaikutuksia. Se kannustaa vaihtamaan maantiekuljetuksia vähemmän ympäristöä kuormittaviin vaihtoehtoihin, kuten ”puhtaisiin busseihin” ja laiva- ja rautatiekuljetuksiin. Komissio on myös ehdottanut, että jäsenvaltiot alkaisivat kysynnän hillitsemiseksi hinnoitella liikenneinfrastruktuurien palveluja niin, että liikennepalvelujen käyttäjien maksamat hinnat lopulta vastaisivat kaikkia yhteiskunnalle aiheutuneita kustannuksia (esim. eurovinjettidirektiivi), mutta näin on tehty vielä hyvin rajoitetusti. EU:n lainsäädännön ja EU:n aloitteiden ansiosta on edistytty merkittävästi ajoneuvo- ja polttoaineteknologian suhteen, vaikkakin tuloksia heikentää liikennepalvelujen kysynnän ja liikenteen määrän kasvu. Lisäksi muun muassa EU:n rakennerahastoihin liittyvän Urban II -ohjelman ja tutkimuksen puiteohjelman yhteydessä on käynnissä toimia, joilla pyritään parantamaan kaupunkiympäristön ja maankäytön suunnittelua. Lisäksi komissio laatii parhaillaan kaupunkiympäristöä koskevaa temaattista strategiaa, joka on tarkoitus julkaista vuoden 2005 kuluessa.

Kestävän kehityksen ulkoiset näkökohdat

Edellä kuvattuihin kestävämmiin kehityssuuntauksiin puuttumisen lisäksi kestävä kehitys on edistetty maailmanlaajuisesti EU:n toimilla muun muassa seuraavilla aihealueilla:

– Globalisaation hallinta

Globalisaatio on uusi asiayhteys, jossa kestävä kehitys on tapahduttava. Vaikka globalisaatio voikin olla kestävä kehitys merkittävästi vauhdittava ilmiö, sillä saavutettavat hyödyt jakautuvat liian usein epätasaisesti maiden välillä ja niiden sisällä ja sääntelemättömästä yhdentymisestä voi aiheutua kielteisiä vaikutuksia ympäristölle ja koko yhteiskunnalle.

EU toivoo, että globalisaatioon liittyviä kysymyksiä käsiteltäisiin WTO:ssa, kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja YK:n eri elimissä johdonmukaisella ja yhtenäisellä tavalla. Se haluaa myös vahvistaa keskeisiä elimiä, kuten Kansainvälistä työjärjestöä.

Parhaillaan WTO-neuvotteluissa käsiteltävällä Dohan kehitysohjelmalla on olennaisen tärkeä merkitys sille, että kehitysmaat saadaan liitettyä tuloksellisella ja tasavertaisella tavalla maailmantalouteen. Tässä yhteydessä EU on vuodesta 2002 asti pyrkinyt jatkuvasti tavoitteeseensa edistää kestävä kehitys maailmanlaajuisesti kaikkien lukuisten neuvoteltavana olevien asioiden yhteydessä. Koska on tärkeää tukea kehitysmaiden pyrkimyksiä yhdenyhtä maailmanlaajuiseen kauppajärjestelmään, on EU:n kehitysyhteistyön yhdeksi painopisteeksi kehitetty kauppaan liittyvä apu, ja tämä ulottuvuus otetaan huomioon varojen kohdentamista koskevan päätöksenteon kaikilla tasoilla.

Kestävän kehityksen huippukokouksen jälkeen EU on edennyt kauppapolitiikkaa tukevien toimien toteuttamisessa myös Dohan kehitysohjelman soveltamisalan ulkopuolella; se on muun muassa jatkanut ponnistelujaan kestävän kehityksen näkökulman sisällyttämiseksi merkittävässä määrin kaikkiin parhaillaan käytäviin ja tuleviin kahdenvälisiin ja alueellisiin neuvotteluihin.

– Parempi hallintotapa maailmanlaajuisella tasolla

Hyvä hallintotapa ja demokratian tukeminen ovat keskeisen tärkeitä tekijöitä kehityksen vuosituhattavoitteiden saavuttamisen kannalta. YK:n vuosituhattajulistuksen mukaan kehitystä ja köyhyyden poistamista edistävän ympäristön luominen on sidoksissa muun muassa hyvään johtamiseen kunkin maan sisällä ja kansainvälisellä tasolla sekä rahoitus-, valuutta- ja kauppajärjestelmien avoimuuteen.

Komissio on tarkastellut institutionaalisten valmiuksien kehittämistä, hyvää hallintotapaa ja oikeusvaltioperiaatetta johtamista ja kehitystä käsittelevässä tiedonannossa korostaen erityisesti institutionaalisten valmiuksien kehittämistä ja hallintotapaa koskevaa vuoropuhelua eri maiden erilaisissa tilanteissa. Kestävän kehityksen näkökulma on myös pyritty sisällyttämään kaikkiin voimassa oleviin kansainvälisiin ja alueellisiin yhteistyösopimuksiin ja politiikan välineisiin. Kansainvälisen ohjauksen lujittaminen kestävää kehitystä tukevaksi on ollut perusajatuksena EU:n toimissa tuloksellisen monenvälisyyden kehittämiseksi.

- Kehitysrahoitus

Kehityksen vuosituhattavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävää rahoitusta. Julkisen kehitysavun määrä on kuitenkin vielä kaukana YK:n tavoitteesta, joka on 0,7 prosenttia BKTL:sta.

EU on vahvistanut osallistumisensa kehitysrahoitukseen kahdeksalla selvällä sitoumuksella, jotka Eurooppa-neuvosto hyväksyi Barcelonassa 14. maaliskuuta 2002. Viimeisimmissä seurantakertomuksissa olevien ennusteiden mukaan laajentuneen EU:n (25 jäsenvaltiota) antaman avun määrä ylittää kokonaisuudessaan vuoteen 2006 mennessä julkista kehitysapua koskevan välitavoitteen 0,39 prosenttia BKTL:sta ja on tuolloin 0,42 prosenttia BKTL:sta, mikä on arvion mukaan 38,5 miljardia euroa. Lisävaroja saatetaan käyttöön vuosina 2002–2006 yhteensä 19 miljardia euroa.

Osa II: Vastaaminen haasteisiin

5. SUUNTAVIIVAT TULEVALLE

Koska haasteet ovat pysyviä, ei riitä, että Eurooppa vastaa sitoumuksestaan kestäväen kehityksen edistämiseksi ja elämänlaadun parantamiseksi pitkällä aikavälillä, vaan sen on myös löydettävä tapoja tehdä se aiempaa tehokkaammin.

5.1. EU:n kestäväen kehityksen strategian peruseriaatteiden vahvistaminen

Kestäväen kehityksen käsitettä ja kestäväen kehityksen strategian ja Lissabonin strategian keskinäistä täydentävyyttä on selvennetty esipuheessa.

Lisäksi tarkistetussa strategiassa vahvistetaan kestäväen kehityksen **kolmitahoinen luonne** strategian kulmakivenä eli se, että kehitys voi toteutua vain, jos taloudellinen kasvu, sosiaalinen osallisuus ja ympäristönsuojelu etenevät rinnakkain niin Euroopassa kuin muuallakin maailmassa.

Uudelleentarkastelussa otetaan lisäksi huomioon se, **kuinka EU on toiminut maailmanlaajuisen kestäväen kehityksen edistämiseksi**, ensiksi tarkastelemalla strategiassa käsiteltyjä kuutta kestäväen kehityksen vastaista suuntausta ja toiseksi niveltämällä strategiaan ne EU:n ulkosuhteisiin liittyvät politiikat, joilla on vaikutusta kestäväen kehitykseen. Tällä tavoin EU sitoutuu entistä vahvemmin ottamaan johtavan aseman kestäväen kehityksen edistämisessä maailmanlaajuisesti.

5.2. Poliitiikan teon uuden lähestymistavan vahvistaminen ja politiikan johdonmukaisuus

Tarkistetussa strategiassa käytetään politiikan teon uutta lähestymistapaa keskeisenä keinona saattaa kestävä kehitys EU:n päätöksenteon keskiöön. Tuleva EU:n kestäväen kehityksen strategia antaa erityisesti lisäpontta EU:n parempaa sääntelyä koskevalle suunnitelmalle muun muassa vaikutustenarvioinnin, osapuolten kuulemisen ja sääntelyn yksinkertaistamisen osalta.

Tämä merkitsee sitä, että kestävää ja kustannustehokasta politiikkaa tuetaan edelleen paremmalla sääntelyllä, jonka yhteydessä tehostetaan myös komission sisäisten ja ulkoisten politiikan alojen aloitteisiin sovellettavan **vaikutustenarviointia koskevan tasapainotetun mekanismin** käyttöä. Merkittävien kauppasopimusten yhteydessä arvioidaan edelleen niiden vaikutuksia kestäväen kehityksen kannalta. Vaikka välinettä onkin hiljattain parannettu ensimmäisten kokemusten huomioon ottamiseksi¹⁰, mietitään edelleen jatkuvasti, kuinka sitä voitaisiin vielä parantaa etenkin kestäväen kehityksen taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöä koskevien näkökohtien osalta. Tältä osin komissio aikoo myös kehittää sidosryhmien kuulemistä EU:n politiikoista. Lisäksi pyritään varmistamaan Euroopan parlamentin ja neuvoston

¹⁰ *Impact Assessment: Next Steps – in support of Competitiveness and Sustainable Development*, SEK(2004) 1377, 21.10.2004 (suomenkielistä toisintoa ei saatavilla).

kanssa tehdyn toimielinten välisen sopimuksen riittävä soveltaminen¹¹ (esim. Euroopan parlamentin ja neuvoston olisi sovellettava samoja periaatteita ja normeja, kun ne arvioivat komission ehdotuksiin tehtyjen aineellisten muutosten vaikutuksia).

Uuteen lähestymistapaan sisältyy myös **avoin koordinointimenetelmä**, erityisesti sosiaalisen osallisuuden, työmarkkinoille pääsyn ja sosiaalisen suojelun aloilla, joilla kyseinen menetelmä on keskeisessä asemassa nykyaikaistettaessa sosiaalisen suojelun järjestelmiä.

Osana politiikan tekoon sovellettavaa uutta lähestymistapaa komissio aikoo edelleen tukea **markkinaehtoisten välineiden** käyttöä, jotta luonnonvarojen käytöstä ja sen ympäristövaikutuksista yhteiskunnalle aiheutuvat todelliset kustannukset saataisiin esille. Jäsenvaltioiden toivotaan esimerkiksi selvittävän, kuinka ne voisivat siirtää verotaakkaa työvoimalta ympäristövahinkojen aiheuttajille. Tarkistetussa strategiassa painotetaan myös yhä enemmän **tieteellisen tutkimuksen ja teknologian** merkitystä kestäväälle kehitykselle. Mahdollisia keinoja ekoinnovaatioiden edistämiseen ovat EU:n tutkimusohjelma, komission innovaatiopolitiikka ja julkinen hankintatoiminta. Ulkopuolisten kumppanien kanssa käytävää tietojenvaihtoa kestävästä tutkimuksesta, tieteestä ja teknologiasta on myös tarkoitus edistää.

5.3. Puuttuminen keskeisiin kestävä kehityksen vastaisiin suuntauksiin edelleen painopisteenä; kehityssuuntausten välisten yhteyksien perusteellinen selvitys

Strategiassa keskitytään edelleen **tärkeimpiin kestävä kehityksen vaarantaviin kehityssuuntauksiin**. Moniin näistä suuntauksista voidaan puuttua vain jatkuvalla pitkäaikaisella toiminnalla, joka johtaa merkittäviin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin rakennemuutoksiin. Tämä ei kuitenkaan saisi olla syy luopua lyhyen aikavälin toiminnasta.

Tästä syystä uudelleentarkastelun yhteydessä **arvioidaan perusteellisesti nykyisessä strategiassa tarkastellut kestävämmät kehityssuuntaukset** tavoitteiden asettamiseksi ja toimien määrittelemiseksi tuleville vuosille. Painopistealoja olisi muutettava vuonna 2001 määritellyistä aloista niin, että ne vastaavat kansainvälisiä sitoumuksia, jotka EU on tehnyt kestävä kehityksen huippukokouksessa ja YK:n kehitysrahoituskonferenssissa, sekä YK:n vuosituhatjulistusta ja EU:ta sitovia muita asiaa koskevia monenvälisiä sopimuksia ja sitoumuksia. Lisäksi niissä olisi otettava huomioon kymmenen uuden jäsenvaltion liittyminen EU:hun – ja näköpiirissä oleva EU:n seuraava laajentuminen –, joka asettaa unionille uusia haasteita kestävämmien kehityssuuntausten osalta. Tältä osin uudelleentarkastelussa selvitetään myös mahdollisuutta lisätä strategiassa tarkasteltujen suuntausten joukkoon uusia tai tarkastelun ulkopuolella aikaisemmin olleita kehityssuuntauksia, muun muassa taloudellisesti kestävämmiä suuntauksia.

Tarkistetussa strategiassa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota **tiettyjen kestävämmien kehityssuuntausten keskinäisiin suhteisiin**. Pyrkimyksenä on maksimoida synergiaedut ja vähentää toisiinsa nähden ristiriidassa olevia tavoitteita. Esimerkiksi siirtymällä maantiekuljetuksista rautatiekuljetuksiin voidaan

¹¹ Toimielinten välinen sopimus paremmasta lainsäädännöstä, EUVL C 321, 31.12.2003, s. 1.

samanaikaisesti vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ja liikennehuuhkia. Toinen esimerkki on investoiminen perusteknologian muutokseen, joka voi johtaa samalla sekä kilpailukykyyn että ympäristön laadun ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden paranemiseen.

5.4. Lopullisten tavoitteiden ja välitavoitteiden asettaminen

Vuoden 2001 strategiassa pyrkimyksenä oli määritellä kunkin kestävämmän kehityssuuntauksen osalta tärkeimmät keskipitkän aikavälin tavoitteet ja niihin liittyvät toimet. Tarkistetussa strategiassa vahvistetaan, että tarvitaan selkeämmät tavoitteet ja niihin liittyvät määräajat, jotta toiminta voitaisiin suunnata ensisijaisille aloille ja arvioida edistymistä määrällisesti.

Vaikka kehityssuuntaukset ovatkin pitkän aikavälin ongelmia, jotka vaativat pitkän aikavälin ratkaisuja, välitavoitteiden asettaminen ja edistymisen mittaaminen ovat ainoita tapoja varmistaa, että yhteiskunta on menossa oikeaan suuntaan. Pitkän aikavälin tavoitteiden asettaminen ei saa merkitä toiminnan lykkäämistä tuonnemmaksi.

Tämän vuoksi tarkistetussa strategiassa esitetään kuhunkin kestävämmään kehityssuuntaukseen liittyvät uudet ensisijaiset tavoitteet sekä välitavoitteet, joiden avulla EU voi seurata edistymistä. Toimintatavoitteet ja toimintasuunnitelmat määritellään asianomaisilla sisä- ja ulkopolitiikan aloilla, ja ne ovat myös politiikkaa koskevien aloitteiden, myös vuosituhatjulistuksen ja Barcelonan ja Monterreyn huippukokousten yhteydessä sovittujen kansainvälisten sitoumusten, täytäntöönpanon ja seurannan pääasiallinen väline.

5.5. Tehokas seuranta

Göteborgissa tehty päätös seurata strategian edistymistä vuosittain kevään Eurooppa-neuvostossa ei ole tuottanut toivottua tulosta. Uudelleentarkastelun yhteydessä on tarkoitus kehittää tehokkaampi raportointijärjestelmä. Siinä keskeisenä on strategian tavoitteiden suhteen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä saavutetun edistyksen tarkastelu yhdistelemällä ja yksinkertaistamalla mahdollisuuksien mukaan kertomuksia, joita kestävän kehityksen eri aihealueista on annettu. Lisäksi on tarkoitus selventää instituutioiden vastuita (erityisesti Eurooppa-neuvoston ja Euroopan parlamentin roolit).

Seuranta toteutetaan ensi sijassa komission kehittämien kestävän kehityksen indikaattorien avulla. Niiden perustana käytetään muun muassa eri alojen politiikkojen yhteydessä kehitettyjä indikaattoreita ja niitä yhdistelemällä muodostettuja rakenteellisia indikaattoreita, joilla on mitattu edistymistä Lissabonin uudistusohjelman tavoitteiden suhteen. Jatkossa on edelleen tarkoitus kehittää malleja ja ennusteita sekä kerätä tutkimustietoa seurannan tuloksellisuuden parantamiseksi.

5.6. Vastuiden selkeyttäminen ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön tehostaminen kaikilla tasoilla

Kaikilla tasoilla tarvitaan lisätoimia tietoisuuden lisäämiseksi ja asian osapuolten aktivoimiseksi mukaan toimintaan. On määriteltävä selkeästi, kuka mistäkin toimesta

vastaa eri ajankohtina ja kuka vastaa kustannuksista. Tässä yhteydessä komissio selvittää, kuinka teollisuuden, ammattiliittojen, valtiosta riippumattomien järjestöjen ja kuluttajajärjestöjen kanssa voitaisiin solmia toimivia kumppanuuksia tavoitteena erityisesti pohtia, kuinka strategian uudelleentarkastelun yhteydessä yksilöityjä kestävämpiä kehityssuuntauksia voitaisiin hillitä.

Johdonmukaisuutta EU:ta koskevien, maailmanlaajuisten, kansallisten, alueellisten ja paikallisten toimien välillä pyritään parantamaan kestävä kehityksen edistämiseksi. Mahdollisia toimia ovat yhteisten painopisteiden määrittely kunkin ensisijaisen tavoitteen yhteydessä, oppimisprosessin käynnistäminen jäsenvaltioiden ja/tai alueiden kanssa ja järjestelmien luominen parhaista käytännöistä käytävää jatkuvaa tietojenvaihtoa varten.

Unionin on tuettava enemmän toimintaa muissa osissa maailmaa, sekä teollisuusmaissa, siirtymävaihetta elävissä maissa että kehitysmaissa. Komissio pyrkii kehittämään vuoropuhelua kestävä kehityksen tavoitteista EU:n ulkopuolella olevien kumppanien kanssa, erityisesti kolmansien maiden hallintoviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan sekä globaaleihin kysymyksiin keskittyvien kansainvälisten järjestöjen ja valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa.

6. SEURAAVAT VAIHEET

Komissio pyytää Eurooppa-neuvostoa, neuvostoa, Euroopan parlamenttia, jäsenvaltioita, alueellisia viranomaisia ja kansalaisyhteiskunnan kaikkia osia esittämään huomautuksia strategiaa varten ehdotetuista suuntaviivoista. Ensimmäisen tilaisuuden keskustelulle tarjoaa sidosryhmien foorumi, jonka Euroopan talous- ja sosiaalikomitea järjestää 14. ja 15. huhtikuuta 2005. Sen jälkeen komissio esittelee myöhemmin tänä vuonna ehdotuksen tarkistetuksi unionin kestävä kehityksen strategiaksi.